

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2023. gada 7. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā lauksaimniecības politika – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) – Lauku attīstības atbalsta pasākumi – Dzīvnieku labturības maksājumi – Regula (EK) Nr. 1974/2006 – 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts – 47. panta 1. punkts – Lauku saimniecības nodošana jaunam saņēmējam – Šī saņēmēja vēlāka lauksaimnieciskās darbības izbeigšana – Nepārvaramas varas gadījumi vai ārkārtas apstākļi – Pienākums atmaksāt daļu vai visu saņemto atbalstu – Samērīguma princips

Lietā C-169/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) iesniegusi ar 2020. gada 19. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 4. martā, tiesvedībā

Fractal Insolvență SPRL, kas rīkojas kā *Groenland Poultry SRL* likvidators,

pret

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents) un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerāladvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *Fractal Insolvență SPRL*, kas rīkojas kā *Groenland Poultry SRL* likvidators, vārdā – *A. Rusu*, advokāts,
- *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița* vārdā – *C. A. Gârleanu*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda - rumāņu.

- Rumānijas valdības vārdā – *R. Antonie, E. Gane* un *O.-C. Ichim*, pārstāves,
 - Grieķijas valdības vārdā – *E. E. Krompa, E. Leftheriotou* un *M. Tassopoulou*, pārstāves,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *T. Isacu de Groot* un *A. Sauka*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2023. gada 9. marta tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 (2006. gada 15. decembris), ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2006, L 368, 15. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. jūlija Īstenošanas regulu (ES) Nr. 679/2011 (OV 2011, L 185, 57. lpp.) (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1974/2006”), 44. panta 2. punkta a) apakšpunktu un 47. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Fractal Insolventă SPRL*, kas rīkojas kā *Groenland Poultry SRL* likvidators, un *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița* (Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūra – Dimbovicas žudeca centrs, Rumānija; turpmāk tekstā – “APIA”) par APIA lēmumiem, ar kuriem *Groenland Poultry* šīs sabiedrības lauksaimnieciskās darbības izbeigšanas dēļ ir noteikts pienākums atmaksāt visu atbalstu dzīvnieku labturībai, kas piešķirts tās piecu gadu saistību laikposmā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 1698/2005

- 3 Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 (2005. gada 20. septembris) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2005, L 277, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 19. janvāra Regulu (EK) Nr. 74/2009 (OV 2009, L 30, 100. lpp.), (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1698/2005”), tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1305/2013 (2013. gada 17. decembris) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 (OV 2013, L 347, 487. lpp.). Tomēr atbilstoši Regulas Nr. 1305/2013 88. pantam Regulu Nr. 1698/2005 turpina piemērot darbībām, kuras īsteno atbilstīgi programmām, ko Eiropas Komisija saskaņā ar šo regulu apstiprinājusi pirms 2014. gada 1. janvāra.
- 4 Regulas Nr. 1698/2005 36. panta a) punkta v) apakšpunktā bija paredzēts, ka vides un lauku ainavas uzlabošanai paredzētais atbalsts attiecas uz pasākumiem, kuru mērķis ir ilgtspējīga lauksaimniecības zemes lietošana, paredzot dzīvnieku labturības maksājumus.

5 Minētās regulas 40. pantā bija noteikts:

“1. Dzīvnieku labturības maksājumus, kas paredzēti 36. panta a) punkta v) apakšpunktā, piešķir lauksaimniekiem, kuri brīvprātīgi uzņemas dzīvnieku labturības saistības.

2. Dzīvnieku labturības maksājumi attiecas tikai uz tām saistībām, kas pārsniedz attiecīgos obligātos standartus [...], un citas attiecīgās obligātās prasības, kuras ir paredzētas valsts tiesību aktos un uzskaitītas programmā.

Tādas saistības parasti uzņemas uz laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem. [...].

3. Maksājumus piešķir ik gadus, un tie sedz uzņemto saistību dēļ radušos papildu izdevumus un neiegūtos ienākumus; vajadzības gadījumā tie var segt arī darījumu izmaksas.

Atbalstu ierobežo līdz [I] pielikumā paredzētajam maksimālajam apjomam.”

6 Saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 74. panta 1. punktu:

“Lai nodrošinātu efektīvu Kopienas finansiālo interešu aizsardzību, dalībvalstis pieņem visus normatīvos un administratīvos aktus [...].”

Regula Nr. 1974/2006

7 Regula Nr. 1974/2006 tika atcelta ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 807/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ievieš pārejas noteikumus (OV 2014, L 227, 1. lpp.). Tomēr saskaņā ar Deleģētās regulas Nr. 807/2014 19. pantu Regulu Nr. 1974/2006 turpina piemērot darbībām, ko īsteno atbilstīgi programmām, kuras Komisija atbilstoši Regulai Nr. 1698/2005 apstiprinājusi pirms 2014. gada 1. janvāra.

8 Atbilstoši Regulas Nr. 1974/2006 1. pantam:

“Šajā regulā paredzēti sīki izstrādāti piemērošanas noteikumi Regulai (EK) Nr. 1698/2005 attiecībā uz lauku attīstības atbalsta principiem un vispārīgiem noteikumiem, īpašiem un kopīgiem noteikumiem lauku attīstības pasākumiem, atbilstības un administratīviem noteikumiem, izņemot noteikumus par kontroli.”

9 Regulas Nr. 1974/2006 44. pantā bija noteikts:

“1. Ja atbalsta saņēmēja saimniecība pilnībā vai daļēji tiek nodota citai personai laika posmā, kurā ir spēkā saistības kā nosacījums atbalsta piešķiršanai, minētā cita persona var pārņemt saistības attiecībā uz atlikušo laika posmu. Ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējs atmaksā piešķirto summu.

2. Dalībvalstis var izvēlēties nepieprasīt 1. punktā minēto palīdzības atmaksu šādos gadījumos:

a) ja atbalsta saņēmējs, kurš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no attiecīgajām saistībām, pilnībā izbeidz lauksaimniecisku darbību, un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības;

- b) ja atbalsta saņēmēja saimniecības daļas nodošana notiek laika posmā, par kuru saistību piemērošanas ilgums pagarināts saskaņā ar 27. panta 12. punkta otro daļu, un ja netiek nodoti vairāk nekā 50 % no teritorijas, uz kuru saistības attiecas pirms to piemērošanas ilguma pagarināšanas;
- c) ja saņēmēja saimniecību pilnībā vai daļēji nodod organizācijai, kuras galvenais mērķis ir vides apsaimniekošana vides saglabāšanas nolūkos, ja līdz ar nodošanu zemi paredzēts izmantot dabas aizsardzības nolūkiem un ja tas ir saistīts ar būtisku ieguvumu videi.

3. Ja saimniecības stāvoklis nedaudz mainās, dalībvalstis var veikt īpašus pasākumus, lai nodrošinātu, ka 1. punkta piemērošana nav iemesls neatbilstīgiem rezultātiem saistībā ar uzņemtajām saistībām.

Ja saimniecības platība samazinās par ne vairāk kā 10 % no platības, uz kuru attiecas saistības, tad pirmās daļas izpildes vajadzībām uzskata, ka stāvoklis mainās nedaudz.”

10 Minētās regulas 47. pantā bija paredzēts:

“1. Dalībvalstis jo īpaši var atzīt šādas nepārvaramās varas vai ārkārtas apstākļu kategorijas, kuros tās neprasīs, lai atbalsta saņēmējs daļēji vai pilnībā atmaksā saņemto atbalstu:

- a) atbalsta saņēmēja nāve;
- b) atbalsta saņēmēja ilgstoša darbnespēja;
- c) lielas saimniecības daļas atsavināšana, ja to nevarēja paredzēt dienā, kad uzņēmās saistības;
- d) nopietna dabas katastrofa, kas būtiski ietekmē saimniecības zemi;
- e) lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai paredzēto ēku nejauša nopostīšana saimniecībā;
- f) epizootiska slimība, kas skārusi visus lauksaimnieka mājlopus vai daļu no tiem.

2. Par nepārvaramas varas gadījumiem vai ārkārtas apstākļiem atbalsta saņēmējs vai jebkura viņa pilnvarota persona rakstiski informē kompetento iestādi, iesniedzot šai iestādei atbilstīgus pierādījumus, 10 darba dienu laikā, skaitot no dienas, kurā atbalsta saņēmējam vai viņa pilnvarotam pārstāvim radās šāda iespēja.”

Regula (ES) Nr. 65/2011

- 11 Komisijas Regula (ES) Nr. 65/2011 (2011. gada 27. janvāris), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 attiecībā uz pārbaudes kārtību, kā arī savstarpējo atbilstību saistībā ar lauku attīstības atbalsta pasākumiem (OV 2011, L 25, 8. lpp.) no 2015. gada 1. janvāra tika atcelta ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 640/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 attiecībā uz integrēto administrācijas un kontroles sistēmu, maksājumu atteikšanas vai atsaukšanas nosacījumiem un administratīvajiem sodiem, kas piemērojami tiešo maksājumu, lauku attīstības

atbalsta un savstarpējās atbilstības kontekstā (OV 2014, L 181, 48. lpp.). Tomēr saskaņā ar Deleģētās regulas Nr. 640/2014 43. pantu Regulu Nr. 65/2011 turpina piemērot maksājuma pieteikumiem un atbalsta pieteikumiem par 2014. un iepriekšējiem gadiem.

12 Atbilstoši Regulas Nr. 65/2011 18. pantam:

“1. Pieprasīto atbalstu samazina vai atsaka, ja nav izpildīti šādi pienākumi un kritēriji:

(a) Regulas [Nr. 1698/2005] 36. panta a) punkta [...] v) apakšpunktā [...] minēto pasākumu gadījumā – attiecīgie obligātie standarti, kā arī prasību minimums attiecībā uz mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, citas attiecīgas obligātās prasības, kas minētas Regulas [Nr. 1698/2005] [...] 40. panta 2. punktā [...], un saistības, kas pārsniedz šādus standartus un prasības; vai

(b) atbilstības kritēriji, kas nav ar deklarēto platības lielumu vai dzīvnieku skaitu saistītie kritēriji.

Daudz gadu saistību gadījumā atbalsta samazinājumi, neizmaksāšana un atgūšana attiecas arī uz summām, kas jau izmaksātas minēto saistību iepriekšējos gados.

2. Dalībvalsts atgūst un/vai atsaka atbalstu, vai nosaka atbalsta samazinājuma summu, jo īpaši pamatojoties uz konstatētās neatbilstības smagumu, apjomu un pastāvīgumu.

[..].”

Īstenošanas regula (ES) Nr. 809/2014

13 Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 809/2014 (2014. gada 17. jūlijs), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz integrēto administrācijas un kontroles sistēmu, lauku attīstības pasākumiem un savstarpējo atbilstību (OV 2014, L 227, 69. lpp.), 8. pantu:

“1. Šajā pantā:

a) “saimniecības nodošana” ir pārdošana, iznomāšana vai jebkurš līdzīgs darījuma veids attiecībā uz attiecīgajām ražošanas vienībām;

b) “saimniecības nodevējs” ir saņēmējs, kura saimniecība tiek nodota citam saņēmējam;

c) “saimniecības pārņēmējs” ir saņēmējs, kuram tiek nodota saimniecība.

2. Ja viens saņēmējs citam saņēmējam visu saimniecību kopumā nodod pēc tam, kad ir iesniegts tiešo maksājumu atbalsta pieteikums, lauku attīstības atbalsta pieteikums vai maksājuma pieprasījums, un pirms ir izpildīti visi atbalsta piešķiršanas nosacījumi, saimniecības nodevējam par nodoto saimniecību atbalstu nepiešķir.

3. Atbalstu, par kuru pieteikumu iesniedzis saimniecības nodevējs, vai maksājumu, kuru pieprasījis saimniecības nodevējs, saimniecības pārņēmējam piešķir tad, ja:

- a) laikposmā, kas jānosaka dalībvalstīm, saimniecības pārņēmējs informē kompetento iestādi par nodošanu un pieprasa atbalsta maksājumu;
- b) saimniecības pārņēmējs iesniedz visus pierādījumus, ko prasa kompetentā iestāde;
- c) attiecībā uz nodoto saimniecību ir izpildīti visi atbalsta piešķiršanas nosacījumi.

4. Tiklīdz saimniecības pārņēmējs informē kompetento iestādi un pieprasa atbalsta maksājumu saskaņā ar 3. punkta a) apakšpunktu:

- a) visas saimniecības nodevēja tiesības un pienākumi, kas izriet no juridiskajām attiecībām starp saimniecības nodevēju un kompetento iestādi, pamatojoties uz tiešo maksājumu atbalsta pieteikumu, lauku attīstības atbalsta pieteikumu vai maksājuma pieprasījumu, tiek nodoti saimniecības pārņēmējam;
- b) visas darbības, kas vajadzīgas atbalsta piešķiršanai, un visas deklarācijas, ko saimniecības nodevējs ir iesniedzis pirms nodošanas, attiecīgo Savienības noteikumu piemērošanas vajadzībām attiecina uz saimniecības pārņēmēju;

[..].”

- 14 Saskaņā ar Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 76. pantu to piemēro tiešo maksājumu atbalsta pieteikumiem, lauku attīstības atbalsta pieteikumiem vai maksājuma pieprasījumiem, kas attiecas uz pieprasījumu gadiem vai piemaksu periodiem, sākot no 2015. gada 1. janvāra.

Rumānijas tiesības

- 15 2011. gada 29. jūnija *ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora* (Valdības steidzamības rīkojums Nr. 66/2011 par tādu pārkāpumu novēršanu, konstatēšanu un sodīšanu, kas saistīti ar Eiropas fondu līdzekļu un/vai ar tiem saistīto valsts publisko fondu līdzekļu saņemšanu un izmantošanu; 2011. gada 30. jūnija *Monitorul Oficial al României*, Nr. 461, I daļa), redakcijā, kas piemērojama pamatlīnē, 17. pantā ir paredzēts:

“Jebkuru darbību, ko sāk, lai konstatētu pārkāpumu un pamatotu no šāda pārkāpuma izrietošus atmaksāšanas pienākumus, veic atbilstoši samērīguma principam, ņemot vērā konstatētā pārkāpuma raksturu un smagumu, kā arī tā apmēru un finansiālo ietekmi.”

- 16 2015. gada 18. marta *ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015–2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură* (Valdības steidzamības rīkojums Nr. 3/2015, ar ko apstiprina maksājumu režīmus, kuri piemērojami

lauksaimniecības jomā laikposmā no 2015. līdz 2020. gadam, un ar ko groza Likuma Nr. 36/1991 par lauksaimniecības uzņēmumiem un cita veida apvienībām lauksaimniecības jomā 2. pantu; 2015. gada 23. marta *Monitorul Oficial al României*, Nr. 191, I daļa) 30. panta 1. punktā ir noteikts:

“Kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanas, pārvaldības un uzraudzības nolūkos par “nepārvaramas varas” gadījumiem vai “ārkārtas apstākļiem” atzīst jo īpaši šādus gadījumus:

[..]

f) visas saimniecības vai lielas tās daļas atsavināšana, ciktāl šādu atsavināšanu nebija iespējams paredzēt pieteikuma iesniegšanas dienā.”

17 Saskaņā ar šī rīkojuma 31. pantu:

“1. Par nepārvaramas varas gadījumiem un ārkārtas apstākļiem rakstiski paziņo *APIA*, iesniedzot pierādījumus par 30. panta 1. punktā minēto situāciju iestāšanos, 15 darbdienu laikā no dienas, kad atbalsta saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona var to izdarīt.

2. Ja atbalsta saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona neievēro 1. punktā noteikto termiņu, paziņojums netiek ņemts vērā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 18 Ar 2013. gada 18. janvārī *APIA* iesniegto atbalsta pieteikumu *Avicola Crevedia SA*, kas pārvaldīja mājputnu kautuvi, brīvprātīgi saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 40. pantu uzņēmās dzīvnieku labturības saistības uz pieciem gadiem.
- 19 Piecu gadu saistību perioda laikā pamatlietā aplūkotā saimniecība vispirms tika nodota *Abator Avicola Crevedia SRL*, kas minētās saistības pārņēma 2013. gada 15. novembrī, un pēc tam *Groenland Poultry*, kura arī pārņēma minētās saistības un 2015. gada 2. aprīlī reģistrēja tās *APIA*.
- 20 Šajā nolūkā *Groenland Poultry* 2015. gada 30. martā noslēdza divus līgumus. Pirmkārt, tā noslēdza līgumu par lauku saimniecības nodošanu un saistību pārņemšanu ar *Abator Avicola Crevedia*, kura atteicās saņemt atbalstu, ko tā 13. novembrī bija pieprasījusi *APIA*, savukārt *Groenland Poultry* apņēmas ievērot *Abator Avicola Crevedia* atbalsta pieteikuma veidlapā uzņemtās saistības un pamatot atbalsta saņemšanas atbilstības nosacījumu ievērošanu.
- 21 Otrkārt, *Groenland Poultry* uz pieciem gadiem noslēdza nomas līgumu ar sabiedrību *Agroli Group SRL*, pret kuru 2014. gada 6. martā tika sākta maksātnespējas procedūra par šai saimniecībai piederošajām saimniecības telpām un ražošanas iekārtām; šajā līgumā tika ietverts iznomātajam labvēlīgs atliekošs nosacījums, saskaņā ar ko minētais līgums šajā procedūrā bija jāapstiprina šīs sabiedrības kreditoru sapulcei.
- 22 Ar 2015. gada 4. decembra maksājuma rīkojumu *APIA* saskaņā ar 2014. gada 13. novembra pieprasījuma izmaksāja *Groenland Poultry* naudas summu 1 506 915,86 Rumānijas lejas (RON) (aptuveni 337 000 EUR). Pēc tās maksājuma pieprasījumiem, kas tika iesniegti un grozīti attiecīgi 2015. gada 13. novembrī un 2016. gada 15. jūnijā, *APIA* saskaņā ar avansa maksājuma rīkojumu *Groenland Poultry* 2016. gada 5. oktobrī samaksāja arī summu 850 673,62 RON (aptuveni 190 000 EUR), kā arī 2017. gada 29. martā – summu 375 941,35 RON (aptuveni 82 000 EUR).

- 23 Tā kā *Groenland Poultry* neiesniedza maksājuma pieprasījumu par piekto saistību gadu, *APIA* tai nosūtīja paziņojumu, ka pieprasījums nav iesniegts. 2017. gada 18. aprīlī *Groenland Poultry* likvidators informēja *APIA*, ka šai sabiedrībai ir sākta bankrota procedūra.
- 24 2017. gada 21. aprīlī *APIA* saskaņā ar Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 8. pantu izdeva četrus protokolus, ar kuriem tika konstatēts pārkāpums un noteikts atmaksāšanas pienākums, kā arī uzdots no *Groenland Poultry* atgūt summas 6 940 168,72 RON (aptuveni 1 527 000 EUR), 4 562 717,78 RON (aptuveni 1 004 000 EUR), 1 506 915,86 RON un 850 673,62 RON apmērā, attiecīgi par saistību pirmo līdz ceturto gadu, pamatojoties uz to, ka šī sabiedrība, kurai bija sākta bankrota procedūra, vairs nedarbojās un tādējādi nevarēja pierādīt šo piecu gadu saistību turpināšanos.
- 25 Pēc tam, kad *APIA* bija noraidījusi *Groenland Poultry* iesniegtās sūdzības par šiem protokoliem, šī sabiedrība cēla prasību *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija), lūdzot atcelt *APIA* noraidošos lēmumus un apgalvojot, ka tai neesot bijis iespējams turpināt saistības 2017. gadā “atsavināšanas” dēļ Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē vai tai pielīdzināma apstākļa dēļ, proti, saistībā ar iznomātāja 2016. gada 26. jūlija paziņojumu par nomas līgumā paredzētā atliekošā nosacījuma neīstenošanos, ko papildināja lūgums atbrīvot telpas un kas izrietēja no bankrota procedūras sākšanas pret *Agroli Group* 2016. gada 9. maijā. Turklāt *Groenland Poultry* apgalvoja, ka esot piemērojams šīs regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts, un atsaucās uz samērīguma principa pārkāpumu.
- 26 Ar 2018. gada 26. oktobra spriedumu šī tiesa prasību noraidīja. Vispirms tā uzskatīja, ka saskaņā ar minētās regulas 44. pantu un Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 8. pantu *Groenland Poultry* ieguva saimniecības nodevēja tiesības un uzņēmās tā pienākumus, kā arī tai netieši kļuva saistošas ar atbilstības nosacījumu attiecīgā atbalsta saņemšanai neievērošanu saistītās sekas. Turpinājumā minētā tiesa uzskatīja, ka Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkta c) apakšpunkts konkrētajā gadījumā nebija piemērojams, jo apstākļi, uz kuriem atsaucās *Groenland Poultry* kā uz tās atbrīvošanas no atbildības pamatu, nebija uzskatāmi par atsavināšanu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem atbilst īpašuma ekspropriācijai sabiedrības interesēs, kā arī nebija neparedzami saistību uzņemšanās brīdī. Turklāt šie apstākļi netika darīti zināmi šīs regulas 47. panta 2. punktā noteiktajā termiņā. Visbeidzot, samērīguma princips esot ievērots. Atsaucoties uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktu, šī pati tiesa norādīja – tas, ka ir izpildīts nosacījums par saistību pārņemšanas neiespējamību, nav pierādīts un *APIA* ir rīkojusies saskaņā ar šajā pantā paredzēto rīcības brīvību.
- 27 Izskatot *Groenland Poultry* apelācijas sūdzību par šo spriedumu, iesniedzējtiesa *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija), lemjot pēdējā instancē, norāda: no šīs regulas 47. panta 1. punkta gramatiskās interpretācijas izriet, ka šajā tiesību normā paredzētais “nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu” gadījumu saraksts nav izsmeļošs un ka jēdzieni “nepārvarama vara” un “ārkārtas apstākļi”, ja nav atsauces uz valsts tiesībām, nevar tikt definēti ar norādi uz šīm tiesībām. Šī tiesa jautā, vai šajā gadījumā tas, ka nomas līguma noslēgšanas brīdī pret iznomātāju tika sākta maksātnespējas procedūra, liedz piemērot minēto tiesību normu, vienlaikus norādot, ka *APIA* neuzskata, ka šis fakts būtu šķērslis saimniecības nodošanai un atbalsta izmaksai *Groenland Poultry*.
- 28 Minētā tiesa turklāt pauž neizpratni par minētās regulas 44. panta 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta interpretāciju saistībā ar samērīguma principu kontekstā, kurā *APIA* noteica *Groenland Poultry* pienākumu atmaksāt kopējo summu 14 236 417,32 RON (aptuveni 2 900 000 EUR), lai gan tā faktiski bija saņēmusi tikai summu 2 658 185,04 RON (aptuveni 540 000 EUR),

un starpība starp šīm divām summām tika izmaksāta iepriekšējiem saņēmējiem par pirmajiem diviem no pieciem saistību gadiem. Turklāt šīs saistības esot ievērotas pirmajos četros gados un *Groenland Poultry* darbības izbeigšana minēto saistību pēdējā gadā, šķiet, esot notikusi no tās gribas neatkarīgu iemeslu dēļ.

- 29 Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, ka šajā tiesību normā paredzētais nosacījums, saskaņā ar kuru “saistību pārņemšana no tiesību pārņēmēja puses nav īstenojama”, šķiet, prasa [reāla] pierādījuma, nevis abstrakta pierādījuma par ieinteresētā pārņēmēja neesamību, iesniegšanu. Šajā ziņā šī tiesa precizē, ka *Groenland Poultry* ir iesniegusi pierādījumus, ka *Vitall SRL* bija ieinteresēta pārņemt šīs pašas saistības, taču tā nesaņēma lauksaimnieciskās darbības pārņemšanai nepieciešamās sanitārās un veterinārās atļaujas, lai gan *Agroli Group* kreditoru sapulce bija piekritusi iznomāt pamatlietā aplūkotās saimniecības telpas.
- 30 Šādos apstākļos *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Regulas Nr. 1974/2006] 47. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu” gadījumi ietver arī gadījumus, kad atbalsta saņēmējs zaudē tiesības izmantot nomāto mantu pēc nomas līguma izbeigšanas nomātās mantas īpašnieka (iznomātāja) maksātnespējas dēļ?
- 2) Vai, ņemot vērā samērīguma principu, Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja laikposmā, kurā bija spēkā saistības, kas ir nosacījums finansējuma piešķiršanai, saņēmēja saimniecība pilnīgi vai daļēji ir nodota kādai citai personai, un šis otrais saņēmējs, lai gan ir izpildījis ievērojamu saistību daļu, pārtrauc savu lauksaimniecisko darbību un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības, otrajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā atbalsts, ko tas ir saņēmis (par laikposmu, kurā tas bija atbalsta saņēmējs), vai tam ir jāatmaksā arī pirmā atbalsta saņēmēja saņemtais atbalsts?
- 3) Kādi nosacījumi valsts tiesai ir jāņem vērā, interpretējot Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktu, lai izvērtētu, vai “pēctecim nav iespējams pārņemt saistības”?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

Par pieņemamību

- 31 *APIA* un Rumānijas valdība apstrīd pirmā jautājuma pieņemamību, pamatojoties uz to, ka šajā jautājumā minētais Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkts pamatlietā neesot piemērojams. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izrietot, ka *Groenland Poultry* šīs regulas 47. panta 2. punktā paredzētajā termiņā nav paziņojusi *APIA* par nepārvaramas varas gadījumu vai ārkārtas apstākļu pastāvēšanu.
- 32 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestajā sadarbībā starp Tiesu un valstu tiesām tikai valsts tiesai, kura izskata lietu un kura ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī tas, cik nozīmīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi.

Tādējādi, ja uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma prezumpcija. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība)*, C-100/21, EU:C:2023:229, 52. un 53. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 33 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādījusi, ka Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkta interpretācija ir nepieciešama, lai lemtu par tai iesniegto apelācijas sūdzību par šī sprieduma 26. punktā minēto *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa) spriedumu. No šī lūguma izriet, ka, lai gan šīs tiesas ieskatā *Groenland Poultry* šīs regulas 47. panta 2. punktā paredzētajā termiņā nebija paziņojusi *APIA* apstākļus, kuri būtu uzskatāmi par nepārvaramas varas gadījumiem vai ārkārtas apstākļiem, ko tomēr šī sabiedrība apstrīdēja, minētā tiesa arī uzskatīja, ka šīs pašas regulas 47. panta 1. punkts nav piemērojams pamatlietā, jo minētās sabiedrības norādītie apstākļi nav uzskatāmi par atsavināšanu šīs tiesību normas izpratnē.
- 34 Tādējādi nešķiet acīmredzams, ka minētās tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai priekšmetu vai ka problēma pamatlietā būtu hipotētiska.
- 35 No tā izriet, ka pirmais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

- 36 Vispirms no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet: neiespējamība, ka *Groenland Poultry* līdz galam turpinātu daudzgadu saistības dzīvnieku labturības jomā rodas no tā, ka *Agroli Group* pēc tās bankrota ir izbeigusi pamatlietā aplūkoto nomas līgumu. No šī lūguma arī noprotams, ka šī nomas līguma noslēgšanas laikā pret *Agroli Group* jau bija sākta maksātnespējas procedūra, tāpēc minētajā līgumā bija paredzēts šī sprieduma 21. punktā minētais atliekošais nosacījums, kas šai sabiedrībai ļāva to izbeigt.
- 37 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesību izmantot iznomāto mantu zaudēšana nomas līguma par šo mantu izbeigšanas dēļ pēc iznomātāja, pret kuru šī līguma noslēgšanas brīdī bija sākta maksātnespējas procedūra, bankrota ir “nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu” gadījums šīs tiesību normas izpratnē.
- 38 Šajā ziņā jākonstatē, ka minētajā tiesību normā nav ietverts izsmeļošs to notikumu saraksts, kas var tikt uzskatīti par nepārvaramas varas gadījumiem vai ārkārtas apstākļiem, kā tas izriet no šajā pašā tiesību normā ietvertā formulējuma “jo īpaši”.
- 39 Turklāt atbilstoši Tiesas judikatūrai nepārvaramas varas gadījums ir jebkurš notikums, kas radies tādu no uzņēmēja neatkarīgu, neparastu un neparedzamu apstākļu dēļ, kuru sekas nav bijis iespējams novērst, neraugoties uz šī uzņēmēja izrādīto pienācīgo rūpību (spriedums, 2023. gada 16. februāris, *Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond “Zemedelie”*, C-343/21, EU:C:2023:111, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 40 Tā kā atbalsta saņēmēja daudzgadu saistību dzīvnieku labturības jomā pildīšanas turpināšanas neiespējamība izriet no nomas līguma izbeigšanas pēc šī saņēmēja līgumpartnera, pret kuru tika sākta maksātnespējas procedūra, bankrota, kad šīs puses bija noslēgušas šo līgumu, šī neiespējamība nevar būt saistīta ar ārējiem, neparastiem un neparedzamiem apstākļiem šīs judikatūras izpratnē.
- 41 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesību izmantot iznomāto mantu zaudēšana nomas līguma par šo mantu izbeigšanas dēļ pēc iznomātāja, pret kuru šī līguma noslēgšanas brīdī bija sākta maksātnespējas procedūra, bankrota, nav “nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu” gadījums šīs tiesību normas izpratnē.

Par otro jautājumu

Par pieņemamību

- 42 APIA un Rumānijas valdība apstrīd otrā jautājuma pieņemamību, pamatojoties uz to, ka tas attiecas uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta, kas neesot piemērojams pamatlietā, interpretāciju. Tās apgalvo, ka Rumānijas likumdevējs ir izvēlējies valsts tiesībās nepārņemt šajā tiesību normā paredzētos gadījumus, kuros dalībvalstis var nolemt nepieprasīt šī panta 1. punktā minēto atmaksu.
- 43 Šajā ziņā no šī jautājuma un lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ar minēto jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā interpretēt šīs regulas 44. panta 1. un 2. punktu kopsakarā ar samērīguma principu, kas ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem, un it īpaši par saikni starp 1. punktā paredzēto principu un 2. punktā paredzētajiem izņēmumiem.
- 44 Iesniedzējtiesa turklāt ir precizējusi, ka tajā iesniegtās apelācijas sūdzības iznākums lielā mērā ir atkarīgs no minētās regulas 44. panta 2. punkta interpretācijas.
- 45 Tādējādi nešķiet acīmredzams, ka iesniedzējtiesas lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar šīs lietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu vai ka problēma pamatlietā būtu hipotētiska.
- 46 Saskaņā ar šī sprieduma 32. punktā minēto judikatūru otrais jautājums tāpat ir pieņemams.

Par lietas būtību

- 47 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātās sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūras ietvaros tai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo strīdu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai uzdotie jautājumi. Turklāt Tiesai var nākties ņemt vērā tādas Savienības tiesību normas, uz kurām valsts tiesa sava jautājuma izklāstā nav atsaukusies (spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, *Ministrstvo za obrambo*, C-742/19, EU:C:2021:597, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 48 Šajā ziņā, ņemot vērā iesniedzējtiesas norādīto informāciju, kas izklāstīta šī sprieduma 43. punktā, ir jāuzskata, ka ar otro jautājumu šī tiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts kopsakarā ar samērīguma principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja tādu saistību izpildes laikposmā, kuras uzņemtas kā atbalsta piešķiršanas nosacījums, atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai, kura brīvprātīgi pārņem šīs saistības, bet vēlāk pilnībā izbeidz lauksaimniecisko darbību, pēdējam minētajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā saņemtais atbalsts par visām minētajām saistībām, tostarp summas, ko saņēmuši iepriekšējie šī atbalsta saņēmēji, pat ja tas jau ir izpildījis ievērojamu daļu no savām saistībām un ja šo saistību pārņemšana nav iespējama.
- 49 Rakstveida apsvērumos Rumānijas valdība, *APIA* un Grieķijas valdība arī ir atsaukušās uz Regulas Nr. 65/2011 18. pantu, kurā tāpat kā Regulā Nr. 1974/2006 ir noteikti Regulas Nr. 1698/2005 piemērošanas noteikumi, bet atšķirībā no tās nevis attiecībā uz tādu kopīgo un īpašo noteikumu piemērošanu, kas piemērojami lauku attīstības atbalsta pasākumiem, bet gan uz pārbaudes un nosacītības procedūru piemērošanu šiem pasākumiem. Tomēr Regulas Nr. 1974/2006 44. pantā, kura piemērošana pamatlietā netiek apstrīdēta, ir reglamentētas īpašas situācijas, uz kurām 18. pants neattiecas, proti, situācijas, kurās saņēmēja saimniecība tiek nodota uzņemto saistību kā nosacījuma atbalsta piešķiršanai izpildes laikposmā. Tādējādi minētais 18. pants šajā strīdā nešķiet nozīmīgs.
- 50 Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī konteksts un šo normu ietverošā tiesiskā regulējuma mērķi (spriedums, 2021. gada 14. oktobris, *José Cánovas Pardo*, C-186/18, EU:C:2021:849, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Šajā ziņā Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punktā ir noteikts, ka tad, ja atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai laikposmā, kurā ir spēkā uzņemtās saistības kā nosacījums atbalsta piešķiršanai, “minētā cita persona var pārņemt saistības attiecībā uz atlikušo laika posmu” un tad, “ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējs atmaksā piešķirto summu”.
- 52 No šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka tajā ir skaidri un precīzi noteikts princips, saskaņā ar kuru atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā saņemtais atbalsts gadījumā, ja saimniecība saistību laikposmā tiek nodota citai personai, izņemot, ja šī cita persona pārņem šīs saistības.
- 53 No tā arī izriet, kā secinājumu 42. punktā norādījis ģenerālvokāts, ka persona, kas pārņem saimniecību no atbalsta saņēmēja un kas nolemj pārņemt arī viņa uzņemtās saistības, aizstāj šo saņēmēju attiecībā uz visām saistībām un pienākumiem par atlikušo laika posmu. Līdz ar to atbilstoši minētās tiesību normas loģikai šī persona savukārt kļūst par labuma guvēju un šīs saimniecības vēlākas nodošanas citai personai gadījumā tai ir jāatmaksā saņemtais atbalsts, izņemot, ja šī cita persona pati pārņem šīs saistības par atlikušo laikposmu, tādējādi atbrīvojot atbalsta saņēmēju no viņa saistībām un pienākumiem.
- 54 Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punktā turklāt ir paredzēts, ka “dalībvalstis var izvēlēties nepieprasīt 1. punktā minēto palīdzības atmaksu [2. punkta a) līdz c) apakšpunktā] minētajos gadījumos”. Līdz ar to saskaņā ar 44. panta 2. punktu šo atmaksu var nepieprasīt, kā izriet no a) apakšpunkta – “ja atbalsta saņēmējs, kurš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no attiecīgajām saistībām, pilnībā izbeidz lauksaimniecisku darbību, un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības”; kā norādīts b) apakšpunktā – saimniecības daļas nodošanas gadījumā, kas notiek laikposmā, par kuru saistību īstenošanas ilgums pagarināts, un, kā paredzēts c) apakšpunktā – ja saimniecību nodod vides apsaimniekošanas organizācijai.

- 55 Ja saimniecības stāvoklis nedaudz mainās, Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 3. punktā dalībvalstīm ir atļauts veikt īpašus pasākumus, lai nodrošinātu, ka šīs regulas 44. panta 1. punkta piemērošana nav iemesls neatbilstīgiem rezultātiem saistībā ar uzņemtajām saistībām.
- 56 No tā izriet, ka Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. un 3. punktā ir paredzēti fakultatīvi izņēmumi no principa, saskaņā ar kuru atbalsta saņēmējs atmaksā atbalstu, ja saimniecības nodošanas gadījumā tās pārņēmējs daudzgadu saistības nepārņem, un šie izņēmumi kā tādi ir jāinterpretē šauri.
- 57 No šīs regulas 44. panta 1. punkta gramatiskās un sistēmiskās interpretācijas arī izriet – ja laikposmā, kad tiek pildītas uzņemtās saistības kā nosacījums atbalsta piešķiršanai, atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai, kura brīvprātīgi pārņem šīs saistības un kura pēc tam pilnībā izbeidz savu lauksaimniecisko darbību, pēdējam minētajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā saņemtais atbalsts par visām minētajām saistībām, tostarp summas, ko saņēmuši iepriekšējie šī atbalsta saņēmēji, ja vien attiecīgā dalībvalsts nav nolēmusi nepieprasīt šo atmaksu saskaņā ar minētās regulas 44. panta 2. un 3. punktā paredzētajiem izņēmumiem.
- 58 Pretējā gadījumā pēdējam minētajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā viss saņemtais atbalsts, tostarp tas, ko saņēmuši iepriekšējie atbalsta saņēmēji, pat ja tas jau ir izpildījis ievērojamu daļu no savām saistībām un ja šo saistību pārņemšana nav īstenojama.
- 59 Tā kā *Groenland Poultry* pamatlietā ir atsaukusies uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanu, lai gan Rumānijas valdība un *APIA* savos Tiesai iesniegtajos apsvērumos ir norādījušas, ka Rumānijas likumdevējs ir nolēmis valsts tiesībās nepārņemt šajā tiesību normā paredzēto izņēmumu, ir jāprecizē, ka šī 44. panta 2. punkta a) apakšpunkta ieviešana valsts tiesībās nav obligāta. No tā izriet, ka attiecībā uz šo fakultatīvo tiesību normu dalībvalstīm ir jāizdara īpaša izvēle par šī izņēmumu ieviešanu valsts tiesībās. Lai gan dalībvalstīm šajā ziņā ir tiesības izvēlēties normatīvos instrumentus, kas tām šķiet vispiemērotākie, valsts pasākumiem, ar kuriem tiek īstenota šāda tiesību norma, ir jābūt neapstrīdami saistošiem un jāatbilst precizitātes un skaidrības prasībām, kas noteiktas, lai nodrošinātu tiesisko situāciju noteiktību (pēc analogijas skat. spriedumu, 2009. gada 4. jūnijs, *SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft*, C-102/08, EU:C:2009:345, 52., 55.–57. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 60 Tādējādi – tā kā nepastāv šiem nosacījumiem atbilstošas valsts tiesību normas, tāds atbalsta saņēmējs kā *Groenland Poultry* nevar atsaukties uz minēto tiesību normu valsts tiesās.
- 61 Regulas Nr. 1974/2006 44. panta interpretācija, kas norādīta šī sprieduma 57. un 58. punktā, ir saderīga ar tiesiskā regulējuma, kurā ietilpst 44. pants, mērķiem.
- 62 Kā ģenerālvokāts norādījis secinājumā 46. punktā, lai sasniegtu mērķi, kādam atbalsts ir ticis saņemts, proti, mērķi saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 36. panta a) punkta v) apakšpunktu un 40. pantu veicināt dzīvnieku labturību, daudzgadu saistības ir būtiski saglabāt līdz to beigām.
- 63 Turklāt Tiesa jau ir uzsvērusi, ka ir svarīgi daudzgadu saistības īstenot līdz to beigām, norādot, ka atbalsta piešķiršanas nosacījumi ir jāievēro visā saistību laikposmā. Tā it īpaši uzskatīja – ja kāds no šiem nosacījumiem, piemēram, ikgadējā maksājuma pieteikuma iesniegšana, netiktu ievērots, kaut vai tikai vienreiz, atbalsts nevarētu tikt piešķirts, tomēr samērīguma princips liedz pieprasīt tā pilnīgu atgūšanu no saņēmēja (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 24. maijs,

Hehenberger, C-188/11, EU:C:2012:312, 35.–37. punkts; 2013. gada 7. februāris, Pusts, C-454/11, EU:C:2013:64, 35.–37. punkts, kā arī 2016. gada 26. maijs, Ezernieki, C-273/15, EU:C:2016:364, 41.–46. punkts).

- 64 Tāpat mērķis efektīvi aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses – un šī aizsardzība dalībvalstīm ir jānodrošina – kā izriet no Regulas Nr. 1698/2005 74. panta 1. punkta, liecina par labu tādai Regulas Nr. 1974/2006 44. panta interpretācijai, kāda izsecināma no šī sprieduma 57. un 58. punkta. Proti, būtu viegli apiet pēdējās minētās regulas 44. panta 1. punktā noteikto atmaksāšanas principu, ja pirmais atbalsta saņēmējs nodotu savas saistības citam saņēmējam un ja šis cits saņēmējs nekavējoties atteiktos no daudzgadu saistībām pirms to termiņa beigām, un nevienam no viņiem nerastos finansiālas sekas.
- 65 Visbeidzot attiecībā uz samērīguma principu jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis princips pieprasa, lai Savienības iestāžu akti būtu piemēroti ar attiecīgo tiesisko regulējumu sasniedzamo leģitīmo mērķu īstenošanai un lai tie nepārsniegtu šo mērķu sasniegšanai nepieciešamo, ņemot vērā, ka tad, ja ir iespēja izvēlēties no vairākiem piemērotiem pasākumiem, jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais un radītās neērtības nedrīkst būt nesamērīgas attiecībā pret sasniedzamajiem mērķiem (spriedums, 2022. gada 16. februāris, Polija/Parlaments un Padome, C-157/21, EU:C:2022:98, 353. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Šajā gadījumā jānorāda – ja atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai, kura nepārņem daudzgadu saistības attiecībā uz atlikušo laikposmu, ne tikai dalībvalstis saskaņā ar Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. un 3. punktu var nolemt nepieprasīt šīs regulas 44. panta 1. punktā paredzēto atmaksu, bet no pēdējās minētās tiesību normas izrietošais atmaksāšanas pienākums ir piemērots un vajadzīgs, lai sasniegtu mērķi veicināt dzīvnieku labturību, kurai atbalsts ir ticis piešķirts. Šis atmaksāšanas pienākums ir paredzēts, lai nodrošinātu, ka saņēmējs darīs visu iespējamo, lai izpildītu daudzgadu saistības līdz to beigām, kas arī veicina Savienības finanšu interešu efektīvu aizsardzību.
- 66 Minētais atmaksāšanas pienākums arī nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu ar to izvirzītos mērķus, kas izklāstīti iepriekšējā punktā. Šajā ziņā vispirms jāuzsver, kā ģenerālvokāts norāda secinājumu 51. punktā, ka minētās regulas 44. panta 1. punkta formulējums un tā loģika ir pietiekami skaidri un beznosacījumu, lai ļautu saimniecības pārņēmējam saprast, ka tad, ja viņš turklāt nolemtu pārņemt saimniecības nodevēja daudzgadu saistības, tam var būt pienākums atmaksāt visu izmaksāto atbalstu, tostarp atbalstu, kas samaksāts iepriekšējiem saņēmējiem.
- 67 Turpinot – Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 8. panta 4. punktā, kas arī ir minēts šajā lietā apstrīdētajos *APIA* lēmumos, ir tieši paredzēts, ka, tiklīdz saimniecības pārņēmējs ir informējis kompetento iestādi un lūdzis atbalsta maksājumu, visas saimniecības nodevēja tiesības un pienākumi, kas izriet no tiesiskajām attiecībām starp saimniecības nodevēju un kompetento iestādi, kurus rada atbalsta pieteikums vai maksājuma pieteikums, pāriet pārņēmējam.
- 68 Tādējādi, tā kā saimniecības pārņēmējam ir iespēja izvēlēties vienlaikus ar saimniecības pārņemšanu pārņemt vai nepārņemt saimniecības nodevēja daudzgadu saistības, kā arī pienākumus, tās pārņēmējs var brīvi izsvērt šādu saistību priekšrocības un trūkumus, tostarp iespēju, ka tam ir jāatmaksā viss atbalsts, tostarp summas, ko saņēmēji iepriekšējie atbalsta saņēmēji. Turklāt saimniecības pārņēmējam ir iespēja iepriekš līgumiski vienoties ar saimniecības nodevēju par atbildību, kas katram būtu gadījumā, ja kompetentā valsts iestāde attiecībā uz saimniecības pārņēmēju kā pēdējo atbalsta saņēmēju veiktu visa atbalsta atgūšanu, ja viņš nevarētu pildīt šīs saistības līdz to beigām tā lauksaimnieciskās darbības galīgas izbeigšanas dēļ.

- 69 Jāpiebilst, ka pēdējais atbalsta saņēmējs gūst labumu no jau veiktiem ieguldījumiem, pateicoties dzīvnieku labturības atbalstam, kurš paredzēts sākotnēji noteiktajam daudzgadu laikposmam.
- 70 No tā izriet, ka pienākums atmaksāt visu atbalstu, kas saskaņā ar Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punktu pēc saimniecības nodošanas ir saistošs pēdējam atbalsta saņēmējam, kurš ir spiests galīgi izbeigt lauksaimniecisko darbību, ir samērīgs gan ar mērķi veicināt dzīvnieku labturību, gan ar mērķi nodrošināt Savienības finanšu interešu efektīvu aizsardzību.
- 71 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts kopsakarā ar samērīguma principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja tādu saistību izpildes laikposmā, kuras uzņemtas kā atbalsta piešķiršanas nosacījums, atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai, kas brīvprātīgi pārņem šīs saistības, bet vēlāk pilnībā izbeidz lauksaimniecisko darbību, pēdējam minētajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā saņemtais atbalsts par visām minētajām saistībām, tostarp summas, kuras saņēmuši iepriekšējie šī atbalsta saņēmēji, izņemot, ja attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi nepieprasīt šo atmaksu saskaņā ar 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto izņēmumu un ja ir izpildīti šī izņēmuma piemērošanas nosacījumi.

Par trešo jautājumu

- 72 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā par apstākļiem, kas ļauj uzskatīt par izpildītu Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto nosacījumu, ka “[atbalsta saņēmēja] pēctecim nav iespējams pārņemt saistības”.
- 73 Kā izriet no šī sprieduma 60. punkta, ja nav valsts tiesību norma, kas atbilstu šī sprieduma 59. punktā minētajiem nosacījumiem, tāds atbalsta saņēmējs kā *Groenland Poultry* nevar atsaukties uz šo tiesību normu valsts tiesās.
- 74 Ņemot vērā uz otro jautājumu sniegto atbildi, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 75 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

- 1) Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 (2006. gada 15. decembris), ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. jūlija Īstenošanas regulu (ES) Nr. 679/2011, 47. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tiesību izmantot iznomāto mantu zaudēšana nomas līguma par šo mantu izbeigšanas dēļ pēc iznomātāja, pret kuru šī līguma noslēgšanas brīdī bija sākta maksātnespējas

procedūra, bankrota, nav “nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu” gadījums šīs tiesību normas izpratnē.

- 2) Regulas Nr. 1974/2006, kurā grozījumi izdarīti ar Īstenošanas regulu Nr. 679/2011, 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts kopsakarā ar samērīguma principu**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tad, ja tādu saistību izpildes laikposmā, kuras uzņemtas kā atbalsta piešķiršanas nosacījums, atbalsta saņēmēja saimniecība tiek nodota citai personai, kas brīvprātīgi pārņem šīs saistības, bet vēlāk pilnībā izbeidz lauksaimniecisko darbību, pēdējam minētajam atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā saņemtais atbalsts par visām minētajām saistībām, tostarp summas, kuras saņēmuši iepriekšējie šī atbalsta saņēmēji, izņemot, ja attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi nepieprasīt šo atmaksu saskaņā ar 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto izņēmumu un ja ir izpildīti šī izņēmuma piemērošanas nosacījumi.

[Paraksti]